

Prefață

Acum trei ani, Editura Corint asigura traducerea pentru publicul român a unei impresionante viziuni asupra dramelor generate de cel de-al Doilea Război Mondial, viziune semnată de Max Hastings*. Urmărind firul evenimentelor, autorul a încercat să aducă în prim-plan desfășurarea acestora văzută prin ochii participanților și ai populației civile implicate, fără voie, în conflagrația mondială. Putem spune că, într-un fel, lucrarea pe care o prefațăm continuă această direcție prin prezentarea memoriilor unui soldat german care a făcut războiul de la început și până la capitularea celui de-al Treilea Reich.

Al Doilea Război Mondial, declanșat de agresiunea Germaniei naziste asupra Poloniei la 1 septembrie 1939, a cuprins practic întreaga planetă, depășind cu mult cadrul și datele mării conflagrații din 1914–1918. După ce Hitler a luat decizia de a rupe pactul cu Stalin, atacând Uniunea Sovietică la 22 iunie 1941, iar Japonia a angrenat și în conflict Statele Unite ale Americii prin atacul de la Pearl Harbor (7 decembrie 1941), se poate aprecia că omenirea a fost angajată într-un război total. Una dintre secvențele decisive ale acestuia avea să se consume în marea

* Max Hastings, *Iadul dezlănțuit. Al Doilea Război Mondial văzut de contemporani (1939–1945)*, Editura Corint, București, 2018.

bătălie de la Leningrad, metropolă supusă unei blocade de către Wehrmacht, care va deveni totală la sfârșitul anului 1941.

Dramele petrecute în interiorul orașului asediat sunt cunoscute, inclusiv publicului român.* Suferințele îndurate de cele 3 milioane de locuitori ai Leningradului, obligați de Stalin să reziste cu orice preț, impresionează și astăzi. Lipsa resurselor, lupta zilnică pentru asigurarea minimumului necesar subzistenței, foametea care a dus inclusiv la cazuri de canibalism** au devenit o trăsătură comună pentru cei supuși asediului.

Despre perspectiva asupra blocadei de la Leningrad vorbește și volumul de față, constituit din memoriile unui soldat german aflat de partea cealaltă a baricadei. Este vorba despre Wilhelm Lübbecke, născut la 17 iunie 1920. Participant la conflict și supraviețuitor al acestuia, el a emigrat din Germania în 1951 în Canada și, de aici, în Statele Unite ale Americii. Aici, în anul 2010, lucrând împreună cu David B. Hurt, va definitiva prezenta lucrare memorialistică, semnată cu numele adoptat în Lumea Nouă, William Lubbeck.

Istoria e aparent simplă. Concentrat la 19 ani, face toți cei șase ani de război, timp în care trăiește și o frumoasă poveste de dragoste cu Anneliese Berndt, cu care se și căsătorește în 1945. Participă la campania din Franța, apoi unitatea lui staționează o perioadă în Belgia. Este transferat în 1941 la Grupul de Armate Nord, participând la aplicarea planului „Barbarossa” de

* Amintim aici lucrarea lui Ales Adamovici și Daniil Granin, *Cartea blocadei. Leningrad, septembrie 1941–ianuarie 1944*, Editura Politică, București, 1987, apărută în limba rusă cu cinci ani înainte.

** Un martor al evenimentelor nota: „Câți oameni mor zilnic la Leningrad, câți morți de foame! Numai acum îmi imaginez eu un oraș asediat de dușman. Foametea aduce moartea peste tot ce este viu. Numai cine a încercat el însuși foamea poate s-o înțeleagă. Un om care n-a îndurat-o chiar el nu poate s-o înțeleagă” (*ibidem*, p. 203).

atacare a Uniunii Sovietice la 22 iunie 1941, ajungând să se numere printre asediatorii Leningradului. Se remarcă pe front și este decorat cu Crucea de Fier Clasa I în 1943, fiind apoi trimis în Germania la un curs în urma căruia devine sublocotenent. La finele conflagrației, reușește să evite prizonieratul sovietic, predându-se trupelor britanice. Eliberat în scurt timp, va parcurge perioada foarte dificilă prin care țara sa a trecut imediat după război, luând în cele din urmă decizia de a emigra în august 1951, împreună cu familia.

Memoriile lui Lubbeck au fost bine primite în momentul apariției lor în SUA, acum un deceniu, iar motivele sunt numeroase. În primul rând, este vorba despre faptul că autorul reușește să se detașeze de evenimentele la care a participat și să le judece trecându-le prin propriul filtru. Apoi, este vorba despre latura umană a însemnărilor, povestea de dragoste cu Anne-liese, care l-a făcut să găsească forța de a supraviețui celor șase ani de război.

Autorul, copil la data derulării evenimentelor, vorbește despre aspecte esențiale pentru înțelegerea anilor în care regimul nazist s-a impus în Germania. Explicațiile oferite în privința consolidării hitlerismului, dar și analiza transformărilor prin care oamenii simpli trec în regimurile totalitare sunt demne de reținut. Pentru anii războiului, atragem atenția asupra paginilor în care descrie viața în tranșee și lecțiile supraviețuirii.

Trecând la asediul Leningradului, care ocupă un loc central în cadrul memoriilor, Lubbeck reușește să surprindă oameni și fapte, fără a trece judecățile sale de valoare prin filtrul propagandei sau al ideologiei, fapt explicabil și datorită aversiunii lui față de nazism. Autorul subliniază mereu că a fost un soldat care a luptat pentru Germania cu credința sinceră că Uniunea Sovietică și comunismul erau amenințările cele mai serioase pentru patria natală. În acest sens, atragem atenția cititorilor asupra

câtorva subiecte dramatice: evenimentele din debutul asediului de la Leningrad, din iarna 1941–1942, cu drama răniților care nu puteau fi recuperați de părțile combatante și mureau înghețați între linii, pericolul reprezentat de lunetiștii sovietici care dețineau superioritatea în privința preciziei armelor în tragerile la distanță, luptele din tranșeele de la Urițk, folosirea de către Armata Roșie a câinilor pe care îi trimiteau în tranșeele germanilor, atașându-le pachete cu explozibil.

De asemenea, autorul arată în pagini emoționante compasiunea pentru suferințele populației civile, în primul rând pentru soarta copiilor și a femeilor care, pentru a-și asigura supraviețuirea, se ofereau pentru o partidă de sex de bunăvoie soldaților germani în schimbul unei pâini. Treptat, asediul de la Leningrad se dovedește a fi un eșec, astfel că, în iarna 1942–1943, trupele germane trec în defensivă. Deschiderea de către Armata Roșie, în ianuarie 1943, a unei linii de comunicații pe lacul Ladoga este un eveniment decisiv. Mai mult, Lubbeck are tăria de a vorbi în mod deschis despre efectul psihologic devastator al dezastrului de la Stalingrad, consumat în paralel cu spargerea blocajului de la Leningrad.*

La 11 septembrie 1943, Lubbeck, acum sergent, este decorat cu Crucea de Fier, fiind trimis la o școală de ofițeri în Germania. Profită de lunile petrecute acasă pentru a se logodi cu Anneliese, întorcându-se pe front în mai 1944, în calitate de sublocotenent. Deși acum are dreptul la cal și ordonanță, nu mai poate face altceva decât să participe la o retragere care se transformă în debandadă. Greutățile vieții de soldat erau dublate de problemele

* O perspectivă din tabăra germană asupra dezastrului de la Stalingrad a fost pusă la dispoziția publicului român încă din 1988, atunci când au apărut, în traducere, cele două volume semnate de Wilhelm Adam, un apropiat al mareșalului von Paulus, *O hotărâre dificilă. Autobiografie*, Editura Militară, București, 1988.

prin care treceau cei de acasă, supuși unor bombardamente sistematice de aviația americană.

Cu aceeași luciditate cu care a descris viața în timpul asediului de la Leningrad, autorul prezintă acum drama germanilor învinși, scurta perioadă de prizonierat și, din iulie 1945, lupta pentru supraviețuire alături de soția lui. Plecat pe front la 19 ani, William Lubbeck se întorcea acasă la doar 25 de ani, dar cu o experiență care i-a marcat toată viața. Una pe care, prin publicarea acestor memorii, o împărtășește semenilor săi cu speranța că astfel de orori vor fi evitate de conducătorii lumii civilizate.

PROF. UNIV. DR. GHEORGHE ONIȘORU

Cuvânt-înainte

Scopul povestirii mele nu este de a impresiona ori de a mă afișa drept erou. La fel ca alte milioane de militari care au luptat în al Doilea Război Mondial, n-am fost decât un soldat care s-a supus ordinelor și și-a îndeplinit sarcinile. Eroii sunt acei camarazi care nu s-au mai întors acasă și au fost deseori lăsați neîngropați pe câmpuri îndepărtate.

Dumnezeu a avut alte planuri cu mine și mi-a cruțat viața. Mărturia aceasta a experienței mele e un omagiu adus muncii și sacrificiului soldaților care nu au supraviețuit.

Cartea îi este totodată dedicată lui Anneliese, infirmieră de la Crucea Roșie în spitalele de campanie germane, care a îngrijit militari răniți în ultimii doi ani ai războiului. Cuvintele sunt prea sărace să-mi poată exprima recunoștința nesfârșită pentru speranța insuflată de iubirea ei în anii mei lungi petrecuți în luptă și pentru multele decenii de căsnicie fericită de care ne-am bucurat împreună după război.

În timpul unei excursii în Germania în vara anului 2003, fiica mea a descoperit corespondența purtată cu Anneliese în timpul războiului. Recitirea acelor scrisori a iscat emoții plăcute și dureroase în același timp, dar mi-au dat și un soi de împăcare. Simt o oarecare ușurare să-mi pot împărtăși experiențele de război cu familia și cu un public mai numeros.

Am speranța că această relatare va contribui la o mai bună înțelegere de către publicul larg a celui de-al Doilea Război Mondial, în special a caracterului brutal al luptelor purtate pe Frontul de Est. Americanii, cu precădere, au o percepție adeseori eronată asupra motivațiilor militarilor germani participanți. Cei mai mulți soldați obișnuiți nu erau adepți ai lui Hitler și ai regimului nazist, ci doar patrioți dornici să-și servească țara.

Le sunt profund recunoscător celor din Statele Unite ale Americii care m-au primit, împreună cu familia mea, în rândurile lor și ne-au permis astfel să ne împlinim visul american. Nu pot decât să sper că povestea aceasta îi va ajuta pe cetățenii din țara mea de adopție să-și formeze o perspectivă mai amplă asupra experiențelor diverse ale imigranților americani.

WILLIAM LUBBECK
iulie 2006

Introducere

Pentru mine, relatarea aparținând unui soldat participant la marșul lui Napoleon în Rusia din 1812 a personalizat acel conflict din vremuri îndepărtate într-un mod în care nicio lucrare de istorie generală nu ar fi putut s-o facă. La finalul acelei cărți, *The Diary of a Napoleonic Foot Soldier* de Jakob Walter, eram convins că William Lubbeck, un veteran contemporan cu noi al războiului din URSS, trebuia să aștearnă pe hârtie experiențele remarcabile trăite în calitate de soldat neamț în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

În vreme ce noi, din perspectiva actuală, considerăm adesea trecutul ca pe ceva ce-și urmează inevitabil cursul unidirecțional înspre prezent, Lubbeck a trăit nemijlocit istoria acelei lupte, neșigur de propria soartă ori de consecințe la scară mai mare. Din cauza modestiei sale a fost dificil să-l conving să-și facă cunoscută povestea sa excepțională, însă, până la urmă, a ajuns la concluzia că mărturia unui soldat german care a supraviețuit războiului putea fi un omagiu adus camarazilor căzuți în luptă. În plus, memoriile lui ar ajuta publicul din zilele noastre să aibă o perspectivă mai complexă asupra unui conflict din ce în ce mai îndepărtat în timp.

Procesul de scriere a cărții a implicat nenumărate ore de interviuri înregistrate, urmate de perioade încă și mai lungi de transcriere. Amintirile nu se ivesc în ordine cronologică, așa că, pe

măsură ce povestea se dezvăluia, a trebuit să adăugăm alte și alte detalii pentru a umple golurile. În misiunea aceasta, de o valoare inestimabilă s-a dovedit faptul că Lubbeck a descoperit recent corespondența de război purtată cu Anneliese, soția lui decedată, ceea ce l-a ajutat să-și amintească evenimente și sentimentele lui în diferite etape ale războiului. Un sprijin considerabil pentru el în reconstituirea cronologiei generale a fost și *Die Geschichte der 58. Infanterie Division 1939–1945*, cartea lui Kurt von Zydowitz despre istoria diviziei respective (Podzun, Kiel, 1952).

Trăind de mulți ani în Statele Unite ale Americii, Lubbeck folosește în general alt sistem de măsură decât cel metric.* Lubbeck întrebuița des și sintaxa americană în unele observații, folosind expresii precum *gung-ho*** și *boot camp****, iar în ce privește gradele militare, făcea distincții în germană, pe care le-am inclus aici între paranteze.

Deși, firește, Lubbeck are astăzi o privire de ansamblu mai complexă asupra războiului decât în perioada în care a servit efectiv sub arme, am decis deliberat să ne limităm în carte la experiențele sale personale de atunci, fără a interveni cu păreri actuale, critici ori supoziții. Ne-am concentrat exclusiv asupra acțiunilor, observațiilor și emoțiilor lui din acei ani tumultuoși.

Deși, după sosirea în America de Nord, Lubbeck nu și-a descris niciodată amănunțit experiențele de război – de fapt, era chiar rezervat în privința asta – bogăția de informații revărsate pe măsură ce progresam cu interviurile m-a impresionat puternic. Zecile de ani dispăreau când își amintea de viața lui de dinainte, când era cetățean și soldat al Germaniei, bărbatul mai

* Pentru comoditate, am folosit sistemul metric, transformând yarzii, milele, gradele Fahrenheit etc. în metri, kilometri, grade Celsius ș.a.m.d. (n. red.).

** „Încrâncenat”, „exaltat” (n. tr.).

*** „Tabără de antrenament” (n. tr.).

tânăr și mai viguros din fotografii întrezărindu-se cu ușurință în eruditul inginer american ieșit la pensie.

Înainte de cel de-al Doilea Război Mondial și cât s-a desfășurat acesta, percepția nemților asupra evenimentelor a contrastat puternic cu perspectiva americană. Că ne îngăduim acum să privim acele evenimente dintr-un alt unghi nu pune în niciun fel sub semnul îndoielii moralitatea cauzei pentru care au intrat în război SUA și aliații lor occidentali, dimpotrivă, ne ajută să înțelegem mai bine de ce atâția germani educați și civilizați erau pregătiți să lupte și să-și dea viața sub un asemenea regim.

Descrierea lui Lubbeck a acelor ani explică în ce fel succesul timpuriu în revigorarea puterii și prestigiului Germaniei i-a ajutat pe naziști să dobândească o amplă susținere publică. Dar mai susține și că mulți dintre nemți, fără doar și poate, n-au avut încredere în naziști și au identificat o latură întunecată în dictatura lui Hitler. Această contradicție dă naștere chestiunii esențiale privind motivul pentru care atâția nemți erau gata să poarte un război, în pofida îndoielilor crescânde privitoare la guvernul lor.

Propaganda nazistă a jucat un rol important în modelarea opiniei publice germane, manipulând convingeri populare despre lume ce erau adânc înrădăcinate. Așa se face că majoritatea nemților au acceptat în cele din urmă ideea necesității războiului drept mod de a repara nedreptățile cauzate națiunii lor prin Tratatul de la Versailles și totodată de a înlătura amenințarea pe care o reprezenta comunismul stalinist pentru civilizația europeană.

Cu toate că a aprobat procesul de reconstrucție a puterii economice și militare germane și a crezut în justetea cauzei propriiei sale țări, Lubbeck s-a opus caracterului represiv și extremismului radical ale regimului nazist. Totuși, în ciuda suspiciunii față de Hitler și a neîncrederii în ideologia nazistă, vreme de șase ani de război a tot fost gata să meargă înainte. La fel ca majoritatea soldaților germani, lupta lui s-a inspirat din dragostea pe care

o avea față de țară, dintr-un simț profund al datoriei și o nevoie primară de a supraviețui războiului, el și camarazii lui.

Născut în 1920, Wilhelm Lübbecke (numele primit la naștere) a crescut la ferma familiei sale, în satul Püggen. În anii 1930 a asistat, cu sentimente contradictorii, la ascensiunea naziștilor și consolidarea puterii lor în Germania. La fel ca cei mai mulți nemți însă, era mai degrabă interesat să-și construiască o carieră și să se bucure de viață decât de politică.

La începutul anului 1938 a plecat din Püggen în Lüneburg, unde a început să lucreze ca ucenic electrician, o cerință obligatorie pentru tinerii care voiau să se înscrie la un program universitar de electrotehnică. Un an mai târziu a cunoscut-o pe Anneliese Berndt, iar relația cu ea avea să-i dea speranță în anii întunecați ai războiului.

Recrutat în 1939, la izbucnirea războiului, Lubbeck a fost repartizat într-o companie de armament greu din cadrul Diviziei 58 Infanterie. După primele sale experiențe de război, atacul-fulger (*blitzkrieg*) din Franța, a fost trimis în armata de ocupație din Belgia. În primăvara lui 1941, divizia sa a fost transferată în Grupul de Armate Nord, în pregătirea operațiunilor de invadare a Rusiei.

În vara aceluiași an, odată cu demararea Operațiunii „Barbarossa”, a servit drept observator înaintat pentru obuzierele din compania sa. Curând după ce a pătruns până în suburbiile Leningradului, unitatea sa a fost împinsă spre periferiile orașului. Acolo s-a alăturat altor forțe germane, declanșând împreună, la ordinele lui Hitler, asediul asupra Leningradului, la începutul unei ierni deosebit de dificile.

Pe măsură ce rezistența și capacitatea forțelor sovietice au crescut constant în următorii doi ani, Lubbeck a participat la o serie de bătălii tot mai teribile pe râul Volhov, de-a lungul coridorului spre punga de la Demiansk, la Novgorod și în apropierea lacului Ladoga.

La puțin timp după ce a fost decorat cu Crucea de Fier Clasa I, spre finele anului 1943, Lubbeck a început în Germania un program de instruire pentru ofițeri. În anul următor, la sfârșitul primăverii, a revenit pe front și a preluat comanda companiei sale, pe care a condus-o în cumplitul an al retragerii din regiunea baltică spre Prusia Răsăriteană.

Eliberat dintr-un lagăr de prizonieri la sfârșitul războiului, Lubbeck s-a zbatut să supraviețuiască într-o Germanie cu un climat economic dezastruos. Cum proviziile alimentare erau puține, el și noua lui soție au fost nevoiți să treacă dincolo de Cortina de Fier pentru a ajunge la ferma familiei, situată în zona de ocupație sovietică. După șase ani plini de greutate, au decis să părăsească Germania.

Aproape fără bunuri asupra lor, el și familia lui și-au petrecut următoarele decenii construindu-și o nouă viață, mai întâi în Canada, apoi în Statele Unite ale Americii. Triumful în fața adversităților și integrarea într-o nouă societate ca imigrant american constituie în sine o poveste extraordinară, care îi conferă o perspectivă unică de relatare a experiențelor sale de soldat german.

S-au depus toate eforturile pentru a reconstitui cu acuratețe evenimentele prezentate în această biografie, în speranța că vor contribui la consemnarea istoriei. Pe lângă faptul că a adăugat perspective noi privind experiențele de pe front ale soldaților germani în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, relatarea lui William Lubbeck dezvăluie cum caracterul, simțul profund al disciplinei și iubirea pentru o femeie și familie i-au modelat viața, îngăduindu-i să supraviețuiască și să se dezvolte în ciuda marilor greutate din timpul și de după război.

Este un privilegiu pentru mine să pot împărtăși cu publicul larg această poveste fascinantă.

DAVID HURT
iulie 2006